

راهنمایی‌طلبی
انواع طلا
سسته طلبی
پویندگان

انواع طلا
سسته طلبی
پویندگان

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

شناسنامه

نام درس: معانی و بیان (1) (معانی)

تعداد واحد: 2 واحد درسی ادبیات فارسی

نام منبع: معانی و بیان (1) چاپ دانشگاه پیام نور

نام مولف: دکتر سیروس شمیسا

راهنمای طلا
انتشرات طلا
پویلکان راهنمای
بیک طلا

www.bookgolden.com

نام تهیه کننده اسلاید: دکتر میر نعمت الله موسوی

معانی و بیان (1)

طرح درس

فصل اول : کلیات و مقدمات

فصل دوم : جملات خبری

فصل سوم: جملات پرسشی

فصل چهارم: جملات امری

فصل پنجم: جملات عاطفی

فصل ششم : ایجاز، اطناب، مساوات

فصل هفتم: چند بحث دیگر بلاغی

معانی و بیان (۱)

پیش گفتار (۱)

در زمینه معانی و بیان که از مهمترین علومی هستند که ادبیات را بررسی می کنند، کتب ارجمندی در دست است. در این کتابها مبحث بیان به صورت کامل و قابل استفاده ای بررسی شده است اما بخش معانی غالباً به طور روشن مورد بحث قرار نگرفته است. هدف این درس بررسی نکات بلاغی زبان فارسی در حوزه معانی است.

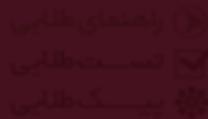

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه

در این کتاب نگارنده کوشیده است که با توجه به کلیات فصول و ابواب کتب معانی سنتی، نکات مهم زبان فارسی را مدون کند و در این رهگذر علاوه بر تحقیق و تبعات شخصی، بیشتر به کتب معانی که به وسیله متاخران نوشته شده نظر داشته است.

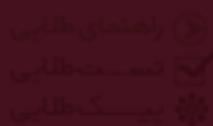
www.bookgolden.com

مبانی و بیان (۱)

- ادامه

در علم معانی از اصطلاحات دستور زبان هم استفاده می شود اما باید توجه داشت این اصطلاحات گاهی به همان معنی دقیق دستوری خود به کار نرفته است بلکه برخی از آنها در علم معانی کاربردی متفاوت

دارند...

www.bookgolden.com

انتشارات طلا
پویشگان طلا
بیک طلا

معانی و بیان(۱)

- ادامه

نهاد دستور معادل مسندالیه معانی و گزاره آن معادل مسند معانی است.

معانی و بیان (1)

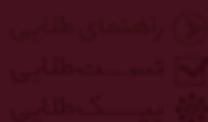
هدف کلی درس معانی

آشنایی دانشجو با مفهوم **بلاغت** و مباحث آن از قبیل شیوه های سخن

گفتن به **مقتضای حال** و موضوع و کاربردهای مختلف انواع جملات

که به مناسبت‌های مختلف برای تاثیر بیشتر، از معنی اصلی خود عدول

می کند.

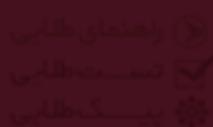

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

هدف کلی فصل اول

آشنایی با موضوع، زمینه و فایده دانش معانی

راهنمایی‌طلبان
انتشارات طلا
رسانه‌طلبان
پوییکان راهنمایی
بیک طلبان

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

هدف های مرحله ای - رفتاری فصل اول

* تعریف معانی

* تعریف فصاحت و بلاغت

* مواردی از عیوب فصاحت و بلاغت

* تاریخچه علم معانی

معانی و بیان (۱)

- ادامه

* فرق خبر و انشاء

* شرح نقد بلاغت

* بحث در مقتضای حال

* توضیح تأثیر کلام

معانی و بیان (۱)

فصاحت و بلاغت

مراد از **فصاحت** این است که کلمات درست و مطابق مرسوم، و کلام روشن و استوار باشد و این مقصود عمدتاً با تسلط بر دستور زبان حاصل می شود.

معانی و بیان (۱)

- ادامه

مقصود از بлагت این است که کلام دلنشین و موثر و رسا و به اصطلاح وافي به مقصود باشد.

معانی و بیان (۱)

- ادامه -

کلام بُلیغ بعد از کلام فصیح تحقیق می یابد. فصاحت مربوط به لفظ

است و بлагت مربوط به معنی است و واضح است که معنی

حاصل لفظ است.

معانی و بیان (1)

کلام ادبی

مناسب کلام با مقتضای حال مخاطب یعنی **بلاغت**، یکی از مختصات

عمده **کلام ادبی** است، زیرا کلام ادبی باید دلنشین و موثر باشد و اگر

کلام به مقتضای حال مخاطب نباشد، دلنشین و موثر نخواهد بود .

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

تعریف معانی

کلام معمولاً وقتی **بلیغ** خواهد بود که به مقتضای حال مخاطب ایراد شود. علمی که این معنی را بررسی می کند علم معانی نام دارد.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

بلاغت بعد از فصاحت

اگر کلمه یا کلام درست و استوار نباشد یعنی **فصیح** نباشد، به دلایل

متعدد نمی تواند **بلیغ** باشد

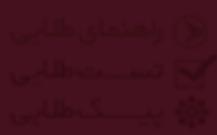
معانی و بیان (۱)

- ادامه

وازگان نادرست و گوش خراش پا زشت و جملات مغلوط (چه

از نظر املا و چه از نظر انشا) نه تنها موثر نبودند بلکه تاثیر منفی

دارند.

راهنمای طلب
انتشارات طلای
پوییگان راهنمای
بیک طلبی

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

- ادامه -

صرف و نحو یعنی لغات و ترکیب (به هم پیوستن لغات) اگر درست

نباید، کلام از عهده انتقال معنی به صورت صد درصد عاجز خواهد

بود

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه

بیت زیر از ناصر خسرو به دلیل ضرورت شعری دارای عیب از دیدگاه فصاحت و بلاغت است زیرا تعقید لفظی دارد.

پسنده است با زهد عمار و بوذر

کند مدح محمود مر عنصری را

یعنی: آیا پسندیده است که عنصری با زهد عمار و بوذر از محمود

مدح کند؟

راهنمای طلب

انواع طلاق

رسانه طلب

پویشکان راهنمای

بیک طلب

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

مطلوب زیر از بوف کور هدایت به علت عدم استواری ترکیب و نحو دور از ذهن و دیر یاب و در نتیجه بلیغ نیست.

« به یک نگاه کافی بود برای اینکه آن فرشته آسمانی، آن دختر اثیری، تا آنجایی که فهم بشر عاجزاز ادراک آن است، تاثیر خودش

را در من بگذارد.»

معانی و بیان (1)

- ادامه -

مراد از متن صادق هدایت این است که « با یک نگاه کافی بود تا آن فرشته آسمانی، آن دختر اثیری، تاثیر خود را- که فهم بشر از ادراک آن عاجز است- بر من بگذارد»

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

- ادامه

کنش متقابل فصاحت و بلاغت است که باعث شده است تا آن دو را معمولاً با هم به کار برند و از آن، سخن عالی درست زیبایی موثر را اراده کنند.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه -

گاهی به جای فصاحت و بلاغت تنها لفظ فصاحت به کار می برند که مراد از آن سخن فصیح و بُلیغ است.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه

نظمی عروضی درباره شاهنامه می نویسد:

«...من در عجم سخنی بدین **فصاحت** نمی بینم و در بسیاری از سخن عرب هم»

مراد او از **فصاحت** علاوه بر استواری کلام، همان تاثیر کلام است
که **بلاغت** باشد.

معانی و بیان (۱)

- ادامه

فصاحت و بلاغت مجموعاً در آثار کهن فارسی به گشاده زبانی،

سخن دانی، زبان آوری، چیره زبانی تعبیر شده است.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

کلام بلیغ- منسجم

کلامی که دارای ضبط و ربط باشد. اجزای آن به هم مربوط باشد و ساختمان دقیق و حساب شده ای داشته باشد.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

کلام بلیغ- جزیل

جزالت به معنی استحکام و استواری است. به سخنان استوار و موجز

و پر نکته سخن جزیل گویند.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

کلام بُلیغ- سلیس

سخنان سلس یا سلیس سخنان روان و راحت و یگدست است. افراط در سلاست ممکن است به رکاکت و سستی و ابتدال منتهی شود.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

کلام بلیغ- عذب

وقتی سخن دارای عذوبت است که عذب داشته باشد و عذب در اصل

به معنی آب خوشگوار است و در اصطلاح، صفت کلام لطیف و

شیرین است.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

کلام غیربلیغ- رکیک

رکاکت در سخن یعنی داشتن لفظ و معنی زشت و پست و به کارگیری چنین لفظ و معنی در سخن.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

کلام غیربلغ- متکلف

سخنای است که دارای تصنع و دشواری باشد و صفت مقابل آن سخن
مطبوع است.

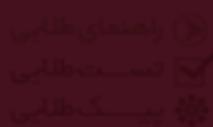

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

کلام غیربلغ- مغلق

سخنی دارای اغلاق است که پیچیده و دشوار باشد.

راهنمای طلب
انتشارات طلا
رسانه‌طلبی
پویلند کان راهنمای
بیک طلبی

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

غث و ثمین

در مورد سخنای که یکدست نباشد در آن هم عبارات و معانی عالی و جزیل و هم عبارات و معانی حقیر و رکیک دیده شود می گویند غث و ثمین دارد.

معانی و بیان (۱)

عیوب فصاحت

از مواردی که ممکن است مخل فصاحت باشد و در نتیجه از تاثیر

کلام بکاهد، چندین مورد از نظر قدما مهم بوده است که هم در سطح

کلمه مورد بحث قرار می گیرد و هم در سطح کلام.

معانی و بیان (1)

عیوب فصاحت در سطح کلمه- تنافر حروف و کراحت در سمع

گاهی قرار گرفتن حروف در یک کلمه به نحوی است که تلفظ را دشوار

می کند مثل بباید **be-ba-yadt** در بیت زیر

ستودن نداند کس او را چو هست

میان بندگی را بباید بست

معانی و بیان (1)

-ادامه مخالفت با قیاس

یعنی به کار بردن کلماتی که از نظر دستوری درست نباشد.

بحث مخالفت با قیاس اساساً مربوط به دستور زبان است اما گاهی در

معانی، غرض از قیاس، هنجرهای معمول در زبان

است.

معانی و بیان (۱)

-ادامه

مخالفت با قیاس را در آثار بزرگ ادب باید با احتیاط بسیار بررسی کرد، زیرا شاعران بزرگ گاهی خود وضع و ضرب لغت می‌کنند.

معانی و بیان (۱)

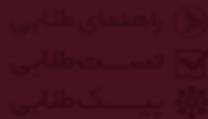
-ادامه- غرابت استعمال

یعنی استعمال کلمات غریب و دور از ذهن و غیر معمول و مرده. در

بیت زیر واژگان غوانی(= جمع غانیه یعنی زن زیبا)، نوایح(= نائمه

یعنی زن نوحه گر) و نیز عنادل(= جمع عدلیب)، عناکت(= جمع

عنکبوت) غرابت استعمال ایجاد کرده است.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

-ادامه

بحث غرابت استعمال مربوط به سبک شناسی است. در هر دوره ای زبان

معباری وجود داشته است که در دوره های بعد ممکن است ایجاد

غرابت استعمال کرده باشد.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

عیوب فصاحت در سطح کلام- ضعف تالیف

نرکیب کلمات با هم و ساختن عبارات و جملات نباید مغشوش و

ست باشد تا معنی به روشنی منتقل شود.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه

ضعف تالیف، تعقید لفظی ایجاد می کند و نیز مربوطه به آیین نگارش است و گاهی به سبک شناسی مربوط می شود.

معانی و بیان (۱)

-ادامه - تعقید لفظی

همان ضعف تالیف است منتهی شمول آن بیشتر است و علاوه بر جایه
جایی ارکان جمله ممکن است حاصل حذف کلمات و.... باشد.

معانی و بیان (۱)

-ادامه - تعقید معنوی

در کلام اشارات مبهم و کنایات بعید و اغراق های گزارف و تخیلات دور و دراز باشد که فهم کلام را بیش از حد دشوار سازد.

معانی و بیان (۱)

ضرورت مخل فصاحت

آنچه به ضرورت شعری معروف است (وزن، قافیه و ...)

معمولًاً مخل فصاحت است و تا آنجایی که ممکن است نباید به

ضرورت تن در داد.

معانی و بیان (۱)

مختصات سبکی

در هر سبکی، استعمال لغات و جمله نویسی قواعد خاصی داشته است که عالم علم معانی باید با آن ها آشنا باشد تا آثار هر دوره را بر مبنای دستور و بلاغت همان دوره بررسی کند.

معانی و بیان (۱)

تاریخچه معانی

علم معانی در اساس مربوط به آیین سخنرانی بود و این سخن ران بود که می کوشید تا به مقتضای حال مخاطب سخن گوید. ارسطو، هوراس، ایسکرات، نظامی عروضی و در طول قرون راجع به آیین سخن و سروden شعر نظریه های فراوان داشته اند.

معانی و بیان (۱)

نقد بلاغی

یکی از انواع و شاخه های نقد ادبی، نقد کاربردی است که موضوع

آن بررسی تاثیر اثر ادبی برخواننده است. صنایع بدیعی از بر جسته

ترین عناصر است که در نقد بلاغی مورد بررسی قرار می گیرند.

معانی و بیان (۱)

علم معانی

در علم معانی بیشتر کاربرد مجازی جملات و معانی ثانوی آن ها

مطرح است و سخن از عدول از مقصد و هنجار عادی و اصلی

جملات می رود.

معانی و بیان (۱)

- ادامه

در باب وجه تسمیه این علم به معانی، به نظر می رسد که چون بلاغت مربوط به معنی کلام است در مقابل فصاحت که مربوط به لفظ است، چنین نامی را برگزیده اند.

معانی و بیان (۱)

- ادامه

در دانش معانی به طور کلی از موارد استعمال مختلف انواع جمله و به عبارت دیگر از امکانات بالقوه زبان در زمینه جمله بحث می شود.

معانی و بیان (۱)

- ادامه

عمده کار معانی بحث از موارد کاربرد مختلف جملات (خبری، پرسش، امری، عاطفی) است. معنی و مفهوم مجازی، ثانوی و غرض ویژه جمله ها مورد بحث اصلی دانش معانی است.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

فایده معانی

فواید دانش معانی متعدد است :

1) آشنایی با امکانات بالقوه زبان

2) علم به کاربرد جملات و امکانات مختلف واژه ها

3) کاربرد در نقد ادبی

4) کاربرد در سبک شناسی

معانی و بیان (۱)

تداخل سبک

یکی از مواردی که مایه ضعف سخن از دیدگاه **بلاغت** است ،

تداخل سبکهایت که به شدت از تاثیر کلام می کاهد. مراد از تداخل سبک

این است که در سخن روز، از ویژگیهای سبکهایی کهنه استفاده شود.

معانی و بیان (۱)

- ادامه

در بیت زیر از فریدون توللی، شاعر معاصر، استفاده از همی پیش از فعل که مربوط به سبک کهن است عیب تداخل سبک را به وجود آورده است

به نرمی بر سر کارون همی رفت

بلم آرام چون قویی سبک بال

معانی و بیان (۱)

تعریف دیگر بлагت

مطابقت کلام با موضوع اثر می تواند تعریف دیگر بر بлагت باشد،

هر چند از محتوای آثار گذشتگان بر می آید، اما بدان تصریح نشده است

تمام اجزای یک اثر از لغات و تعبیر گرفته تا بدیع و بیان به کار رفته،

باید در خدمت موضوع باشد تا یک اثر واحد و یک دست به وجود بیاورد.

معانی و بیان (۱)

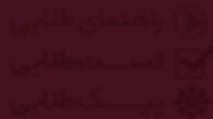
علت نهایی ادبیات

در بحث های نقد ادبی از گذشته های دور تاکنون، علت نهایی و غایی ادبیات را تاثیر و نفوذ در دلها ذکر کرده اند. باید دانست که هر موضوعی به دست ادیب خلاق می تواند با توسیل به فنونی موثر تر بیان گردد.

معانی و بیان (۱)

معانی و تبلیغات

در تبلیغات از دانش معانی به طور چشم گیری استفاده می کنند زیرا در تبلیغات باید مقتضای حال رعایت شود و سخنان، موجز و موثر باشد.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

خلاصه فصل اول

علم معانی علمی است که از بلاغت بحث می کند ... غرض از بلاغت این است که سخن در شنوونده یا خواننده موثر افتد.

www.bookgolden.com

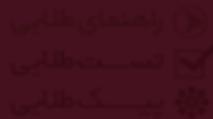
معانی و بیان(1)

- ادامه

بلاغت پس از فصاحت تحقق می یابد. فصاحت این است که کلمات و

جملات درست و استوار باشد و بلاغت آن است که این سخنان

فصیح، موثر هم باشند.

راهنمای طلب
انتشارات طلاسی
رسانه‌طلبی
پویلکان راهنمایی
بیک طلبی

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه -

برای اینکه سخن **فصیح** باشد باید قوانین دستور و آیین نگارش را رعایت کرد و برای اینکه کلام **بلیغ** باشد باید با اصول علم **معانی** مطابقت داشته باشد.

معانی و بیان (1)

هدف کلی فصل دوم

آشنایی دانشجو با جملات خبری و کاربردهای مختلف آن

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

هدف های مرحله ای - رفتاری فصل دوم

(1) توضیح اسناد

(2) بحث در نفس خبر

(3) مقاصد ثانوی جمله خبری

(4) فرق اخبار در سبک عادی و ادبی

(5) توضیح احوال مسند و مسندالیه

(6) شرح قصر و حصر

معانی و بیان (۱)

اسناد

ربط میان نهاد (مسندالیه) و گزاره (مسند) را اسناد گویند در دانش معانی، اسناد هم به وسیله فعل ربطی و هم به وسیله فعل غیر ربطی انجام می گیرد.

معانی و بیان (۱)

اسناد حقیقی و مجازی

اسناد حقیقی نسبت دادن فعل به فاعل حقیقی است. اسناد حقیقی را

اسناد خبری و حقیقت عقلی نیز می نامند. اسناد مجازی نسبت دادن

فعل به فاعل غیر حقیقی است که به آن مجاز عقلی هم می گویند.

معانی و بیان (۱)

- ادامه

اسناد عقلی مخصوص زبان عادی و علمی است. اما اسناد مجازی

مخصوص زبان ادبی است. در حقیقت ادبیات عرصه تاخت و تازهای

اسناد مجازی است.

معانی و بیان (۱)

نفس خبر

قصد اولیه و اصلی از ایراد جملات خبری، اخبار است یعنی منتقل کردن پیامی به مخاطب اما در معانی اغراض ثانوی از جملات خبری مورد بحث قرار می گیرد.

معانی و بیان (۱)

غرض از خبر اظهار تاثر و اندوه

مرا بسود و فرو ریخت هر چه دندان بود

نбود دندان لابل چراغ تابان بود.

مراد از خبر در بیت بالا اطلاع رسانی نبیست بلکه اظهار تاثر و اندوه

از گذشت جوانی و رسیدن پیری است.

معانی و بیان (۱)

غرض از خبر، توبیخ و ملامت

داروی تربیت از پیر طریقت بستان

آدمی را بتراز علت نادانی نیست

غرض از خبر مصراع دوم علامت فردی است که نابخرد است.

معانی و بیان (۱)

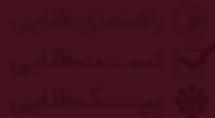
غرض از خبر، بشارت و اظهار انبساط

بیا که رایت منصور پادشاه رسید

نوید فتح و بشارت به مهر و ماه رسید

غرض از خبر مصراع اول اظهار بشارت و انبساط خاطر است نه

اطلاع رسانی.

www.bookgolden.com

انتشرات طلای
پوییکان راهنمایی
بیک طلای

معانی و بیان (۱)

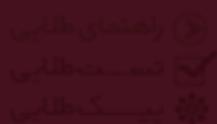
غرض از خبر، تشویق کردن و امید دادن

نومید هم مباش که مستان روزگار

ناگه زیک ترانه به منزل رسیده اند

مقصود از بیت، اطلاع رسانی نیست بلکه امید دادن و تشویق کردن

است.

www.bookgolden.com

راهنمایی‌طلبی
انتشارات طلاسی
رسانه‌طلبی
پوییکان راهنمایی
بیک طلبی

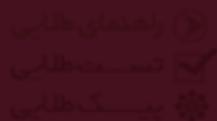
معانی و بیان (۱)

غرض از خبر، هشدار

غره مشو که مرکب مردان مرد را

در سنگلاخ بادیه پی ها بریده اند

مقصود بیت هشدار دادن است نه اطلاع رسانی

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

غرض های دیگر از خبر

خبر می تواند اغراضی چون: اظهار آسودگی و اختتام کار، مفاخره

برای تحقیر دیگران و ... نیز داشته باشد.

معانی و بیان (۱)

جمله خبری و معانی

در علم معانی حال جملات خبری که از وظایف اصلی خود (اطلاع رسانی) عدول می کنند تا وظایف سایر انواع جمله امری، عاطفی و ...) را بر عهده گیرند، بررسی می شود.

معانی و بیان (۱)

خبر در سبک ادبی

در ادبیات، از خبر، بیشتر برای ترغیب و تشویق و ترهیب و تحذیر استفاده می کنند. خبر ادبی میتواند کاذب باشد اما باید اعجاب انگیز باشد.

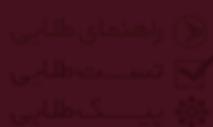
www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه

جمله خبری در ادبیات، حکم جمله انشایی را پیدا می کند یعنی تبدیل به

جمله امری و پرسشی و عاطفی می شود.

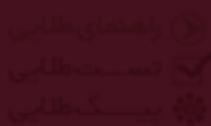
راهنمای طلب
انتشارات طلا
پوییگران طلا
بیک طلا

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه

گاهی جمله **خبری** در ادبیات قابل صدق و کذب نیست و این به این سبب است که از جهان و نظام دیگری - غیر از جهان و نظام متعارف - خبر می دهد و از این رو معیار نسبت های خارجی در هم شکسته می شود.

معانی و بیان (۱)

- ادامه

خبر در ادبیات همواره با اغراق همراه است و بحث های بیانی در آن
مجال تجلی پیدا می کند.

«زندگی بال و پری دارد با وسعت مرگ»

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

شبه جمله

ریچاردز منتقد ادبی معاصر، جملات خبری ادبی را شبه جمله می

نامد که لزوماً قابل تحقیق و تایید و حتی منطقی هم نیستند.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

زبان عادی و زبان عاطفی

همان طور که زبان عادی و علمی، حقیقت را انتقال می دهد ، زبان

عاطفی نیز نوعی حقیقت را منتقل می کند که گاهی هیچ ابزار دیگری

قادر به انتقال آن نیست.

معانی و بیان(۱)

خبر موکد

گاهی برای اهمیت بیشتر خبر آن را موکد ادا می کنند:

این سرایی است که **البته** خلل خواهد یافت

خنک آن قوم که در بند سرای دگرد

البته نشانگر تاکید است.

معانی و بیان (۱)

- ادامه

گاهی برای تازه کردن و مهم جلوه داده خبر آن را موکد می کنند

گوش اگر گوش تو و ناله اگر ناله من

آنچه البته به جایی نرسد فریاد است

البته نشانگر تاکید است.

معانی و بیان (۱)

- ادامه

اگر مخاطب منکر یا مردد باشد خبر موکد ادا می شود:

همانا که در فارس انشای من

چو مشک است بی قیمت اندراختن

همانا نشانگر تاکید است.

معانی و بیان (۱)

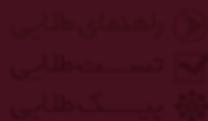
- ادامه

در خبر موکد، ادات تاکید حضور دارند مانند همانا، البته، هر آینه و ...

جایز است که گاهی به جای آنها، گوینده از سوگند استفاده کند:

قسم به روی تو گفتم کزان زمان که برفتی

که هیچ روی ندیدم که روی در نکشیدم

www.bookgolden.com

انتشارات طلا
پویانمایی
بزرگ

معانی و بیان (۱)

حذف مسندالیه

چون مسندالیه (نهاد دستوری) یکی از ارکان اصلی و مهم جمله است

باید در جمله حضور داشته باشد، اما در معانی به خاطر غرض‌های

ویژه ای آن را حذف می کنند.

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تکیه روی مسند

اگر تکیه روی مسند (گزاره دستوری) باشد می توان مسندالیه را

حذف کرد: حکایت کنند از یکی نیک مرد...

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تحقیر مسندالیه

اگر گوینده قصد تحقیر مسندالیه را داشته باشد آن را حذف می کند

دیوانه اش خوانند. او را آزردند.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

- ادامه، کراحت از ذکر مسندالیه

اگر گوینده به خاطر کراحت، مسندالیه را حذف کند مخاطب مفهوم

ویژه ای را در خواهد یافت.

حسین را کشند!

که مشخص است چه کسانی این کار را کرده اند اما اسم بردن از آنها

را همچنان مطلقاً
پوشش طلاق
پویانکان طلاق
بیک طلاق

www.bookgolden.com

کراحت دارد.

معانی و بیان (۱)

- ادامه، مسندالیه آشکار است

به صفای دل رندان صبحی زدگان

بس در بسته به مفتاح دعا بگشایند

یعنی خدا بگشاید.

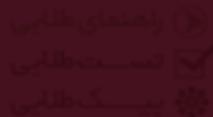
معانی و بیان (۱)

-ادامه، مصلحت در پنهان کردن

در میخانه ببستند خدا یا مپسند

که درخانه تزویر و ریا بگشایند

حاکم شرع وقت دستور بستن داده است...

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

تنکیر مسندالیه

اصلًاً مسندالیه نکره در جمله برای مقاصد خاصی است

باید گفت در زبان فارسی همه اسم‌ها معرفه هستند مگر آن که با

ادات تنکیر همراه شوند.

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تکیه روی مسند نه مسند **الیه**

یکی بر سر شاخ و بن می برد

خداوند بستان نظر کرد و دید ...

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، برای پنهان کردن هویت مسندالیه

این حکم در مورد مسند هم صادق است

دانشجویی اظهار می کرد که ...

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

- ادامه، تعظیم

اگر گوینده نسبت به مسندالیه تعظیمی قایل باشد، ان را نکره می آورد.

مگر بوبی از عشق مستثن نشود.

طلبکار عهد مستثن نشود.

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تقلیل و تحقیر

اگر گوینده قصد تحقیر یا تقلیل و کوچک شمردن مسندالیه را داشته باشد

آن را نکره می آورد:

در آتش ار خیال رخت دست می دهد

ساقی بیا که نیست ز دوزخ شکایتی

این حکم در مورد مسند هم صادق است.

معانی و بیان (۱)

مسندالیه همراه صفت اشاره

در سبک عادی آوردن مسند و مسندالیه مبهم جایز نیست اما در کلام

ادبی می توان هر دو را با صفت اشاره، در نتیجه مبهم، آورد زیرا

در ادبیات انتظار بر آن است که آنها را مخاطب شناخته باشد.

معانی و بیان (۱)

- ادامه -

در بیت زیر مسندالیه همراه صفت اشاره آن آمده است که مراد

«شمس تبریزی» است زیرا بیت از مولوی است.

بار دگر آن دلبر عیار مرا یافت

سرمست همی گشت و به بازار مرا پافت

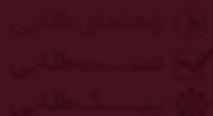
معانی و بیان (۱)

مسندالیه به صورت اسم عام

در موقع حکم کلی و ایراد قوانین علمی، مسندالیه را بصورت اسم عام

ذکر می کنند، چون اسم عام معرفه است به این قانون بлагی، تعریف

مسندالیه می گویند:

معانی و بیان (۱)

آوردن مسندالیه با صفت های مبهم

یکی از صفت های مبهم «هر» است که افاده شمول می کند و در

موقعی همراه مسندالیه در جمله قرار می گیرد.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

- ادامه، حکم کلی و قوانین علمی

هر فلزی در حرارتی منبسط می شود.

هر که با مش بیش، بر فش بیشتر

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، پند و اندرز

هر آن کس که اندیشه بد کند

به انجام، بد با تن خود کند.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

- ادامه، قصد معرفی نکردن مسندالیه

اگر گوینده قصد معرفی نکردن مسندالیه را داشته باشد آن را با صفت

مبهم «بعضی» می آورد.

بعضی (= برخی) از دانشجویان عقیده دارند که ...

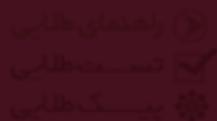
معانی و بیان (۱)

- ادامه، تکیه روی مسند است نه مسندالیه

اگر تکیه گوینده روی مسند باشد نه روی مسندالیه آنرا با صفت

مبهم بعضی می آورد.

بعضی عقیده دارند که آزادی باید تحقق یابد.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- تاخیر مسندالیه

در نثر عادی **مسندالیه** مقدم بر مسند است اما در ادبیات گاهی -

برای تاکید و اهمیت دادن - **مسند الیه** موخر بر مسند است

غلام نرگس مست تو تاجداراند

خراب باده لعل تو هوشیاراند

معانی و بیان (1)

آوردن مسندالیه با موصول «که»
گاهی گوینده مسندالیه را با واژه «که» همراه می کند که دارای
اغراض ویژه خود است .

معانی و بیان (۱)

- ادامه، به جهت تاکید و تعظیم

سکندر که بر عالمی حکم داشت

دران دم که می رفت عالم گذاشت

معانی و بیان (۱)

- ادامه، به جهت تاکید و تحریر

توی آن که گفتی که رویین تنم

بلند آسمان بر زمین افکنم !

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، به جهت تحقیر و تنبه

آنان که به صدزبان سخن می گفتند

آیا چه شنیدند که خاموش شدند

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، برای مفاحرہ

منم که شهره شهرم به عشق ورزیدن

منم که دیده نیالوده ام به بد دیدن

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

- ادامه، در مقام تعریض

آنان که خاک را به نظر کیمیا کنند

آیا بود که گوشه چشمی به ما کنند؟

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

آوردن مسندالیه به صورت جمع

گاهی گوینده برای اغراض خاصی مسندالیه را جمع می آورد.

باید دانست که جمع در همه احوال مفید کثرت است.

معانی و بیان (۱)

ادامه، ادعای شمول و استقراری تام

فلزات در حرارت منبسط می شوند.

پزشکان عقیده دارند که ...

معانی و بیان (۱)

- ادامه، بیان نوع، استغراق

عاشقان را بر سر خود حکم نیست

هر چه فرمان تو باشد آن کنند.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تاکید و اغراق

این قص سلطنت که تو اش ماه منظري

سرها بر آستانه او خاک در شوند

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

مسندالیه مطلق و مقید

در علم معانی مسندالیه و مسندی را که یک کلمه و مجرد باشد مطلق و مسندالیه و مسندی که اضافاتی داشته باشد **مقید** می نامند. مسندالیه **مقید** انواعی دارد.

معانی و بیان (۱)

مسندالیه مقید به قید تاکید

عالم و عابد و صوفی همه طفلان رهند

مرد اگر هست به جز عالم ربانی نیست

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، قید و صف

من سرگشته هم از اهل سلامت بودم

دام راهم شکن طره هندوی تو بود

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، قید حال

دوش می آمد و رخساره بر افروخته بود

تا کجا باز دل غم زده ای سوخته بود

معانی و بیان (۱)

- ادامه، قید اضافه

آتش رخسار گل، خرمن بلبل بسوخت

چهره خندان شمع آفت پروانه شد

معانی و بیان (۱)

- ادامه، قید شرط

گر این نیر از ترکش رستمی است

نه بر مرده بر زنده باید گریست

www.bookgolden.com

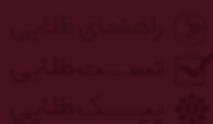
معانی و بیان (۱)

مسند مقید به قید ...

مسند هم همانند مسندالیه می تواند مقید به قیدهایی باشد از جمله قید

شرط در این مصراج:

گربه مسکین اگر پر داشتی

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

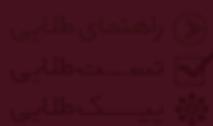
- احوال مسند

مراد از مسند در علم معانی، گزاره است که مفعول و فعل و قیود و

مسند دستوری (= صفت بازبسته) و متمم ها را در بر می گیرد به طور

کلی مسند در دانش معانی فعل یا حالت یا صفتی است که آن را به ایجاب

یا سلب به مسندالیه نسبت می دهد.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

ذکر و حذف مسند

مسند در جمله باید همواره ذکر شود و گرنه معنی کلام، تمام نیست اما حذف آن به شرط وجود قرینه جایز است .

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

حذف مسد به قرینه لفظی

در بیت زیر فعل «پرنشود» از آخر مصراع دوم به قرینه لفظی
حذف شده است.

دیده اهل طمع ز نعمت دنیا

پرنشود همچنان که چاه زشبنم

معانی و بیان (۱)

حذف مسند به قرینه معنوي

در بیت زیر فعل ربطی «بود» یا «است» از آخر مصراع دوم به

قرینه معنوي حذف شده است:

سر و بالدار در پهلوی مورد

چون درازی در کنار کوته‌ی

معانی و بیان (۱)

تقدیم مسند

مسند معمولاً موخر است و اگر آن را مقدم دارند برای اغراضی است

از جمله «تاکید» که مفید معانی خاصی است.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تاکید بر مسند

در بیت زیر «عافیت می طلب» مسند است که مقدم آمده و مفید معنی

تاکید است زیرا مسند موکد بر مسندالیه است.

عافیت می طلب خاطرم ار بگذارد

غمزه شوخش و آن طره طرار دگر

www.bookgolden.com

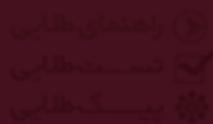
معانی و بیان (۱)

- تاکید، مفید معنی بشارت

خجسته روز کسی کز درش تو باز آیی

که بامداد به روی تو فال میمون است

مقدم شدن مسد دستوری تاکید مفید معنی بشارت است.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- تاکید، مفید معنی انزجار

در بیت زیر مقدم شدن **مسند** در مصraig اول تاکید منفي و در
MSCraig دوم تاکید مثبت است.

بیچاره آن کسی که گرفتار عقل شد

خوشبخت آنکه کره خر آمد الاغ رفت

معانی و بیان (۱)

تکرار مسند

در سخن برای تاکید و مفید معنی اهمیت دادن و جلب توجه کردن
است.

خوش باش که این عمر عزیز است عزیز
می نوش که این قصه دراز است دراز

معانی و بیان (۱)

مسند به صورت جمع

گاهی مسند در سخن به صورت جمع می آید که مفید معانی خاص و

اغراض ویژه است:

معانی و بیان (۱)

- ادامه، برای تعظیم

در بیت زیر مسند (مسند دستوری) برای تعظیم به صورت جمع آمده است

نگه کردن به درویشان منافی بزرگی نیست

سلیمان با چنان حشم نظرها بود با مورش

معانی و بیان (1)

- ادامه، برای تاکید و کثرت

گوشہ گیری و سلامت هوسم بود ولی

فتنه ها می کند آن نرگس فتان که مپرس

مسند (فعل) برای تاکید و کثرت به صورت جمع آمده است.

معانی و بیان (۱)

فعل جمع

اصلی ترین عضو گزاره (= مسند) فعل است که اگر به صورت

جمع باید، مفید معنی احترام است:

باشد که خود به رحمت پادآورند ما را

ورنه کدام قاصد پیغام ما گزارد؟

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

فعل ماضی به جای مضارع

اگر ماضی در موضعی که باید مضارع باید، نوشته شود، جنبه

تاكيد خواهد داشت:

گفتی که يارب ازکف آزم خلاص ده

آمين چه مي کني که دعا مستجاب شد.

معانی و بیان (۱)

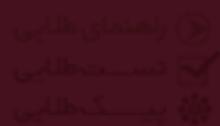
قصر و حصر

یکی از بحث های مربوط به جمله خبری و منحصر کردن **مسندالیه**

است در حکمی. در جمله «تنهای من آمدم» ، «تنهای» ادات قصر،

«من» **مقصور** **فیه**، و «آمدن» **مقصور** **علیه** نامیده می شود. قصر

بر چند نوع است:

انتشارات طلا
پوییگران طلا
بیک طلا

www.bookgolden.com

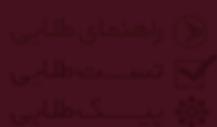
معانی و بیان (۱)

أنواع قصر، قصر صفت

نیست بر لوح دلم جز الف قامت پار

چه کنم حرف دگر پاد نداد استادم

صفتی که ان را بر لوح دل، قصر کرده است.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، قصر موصوف

عبادت به جز خدمت خلق نیست

به تسبیح و سجاده و دلق نیست

یعنی عبادت (موصوف) فقط خدمت خلق کردن (صفت) است.

معانی و بیان (1)

کاربرد قصر

سخن گو به جهت وضوح و تاکید یعنی روشن کردن ذهن مخاطب و بیان اعتقاد خود، قصر را برای منظورهای گوناگونی به کار می برد.

معانی و بیان (۱)

- ادامه، قصر افراد

اگر مخاطب اعتقاد داشته باشد که **حافظ** هم شاعر است و هم متفکر،

سخن گو جهت وضوح و تأکید جوابش دهد که:

حافظ فقط شاعر است.

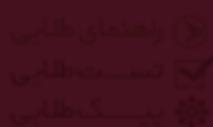
www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، قصر قلب

اگر مخاطب اعتقاد داشته باشد که حافظ متفسر است نه شاعر، سخن

گو برخلاف عقیده گو جوابش دهد که حافظ فقط شاعر است.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، قصر تعیین

هرگاه مخاطب مشکوک باشد که حافظ شاعر است یا متفکر، سخن گو

بگوید که:

حافظ فقط شاعر است.

معانی و بیان (۱)

- ادامه، مبالغه

صاحب‌دلی نماید در این فصل نوبهار

الا که عاشق گل و مجرروح خار اوست

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، ترغیب و تشویق

قدح مگیر چو حافظ مگر به ناله چنگ

که بسته اند بر ابریشم طرب دل شاد

معانی و بیان (1)

- ادامه، تحقیر غیر مقصور فیه

گاهی برای تحقیر دیگران، جمله را به صورت فصر می‌آورند مثلاً

در کلاس خطاب به جمع برای تحقیر آنان می‌گویند:

دانشجو **فقط** فلانی است.

معانی و بیان (۱)

- ادامه، طنز و مسخره

اگر میان مقصور فيه و مقصور عليه منافات باشد جنبه طنز و مسخره
و طعنه پیدا می-کند:

اتومبیل فقط ژیان

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

خلاصه فصل دوم

- وظیفه اصلی جمله خبری انتقال خبر است. اما گاهی برای مقاصد دیگری مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- جمله خبری دارای دو جزء مهم است: مسند و مسندالیه. حالات مختلف هر یک از این دو در القای معانی خاصی نقش دارند.
- یکی از مباحث مهم مربوط به جمله خبری قصر یا حصر است...

معانی و بیان (۱)

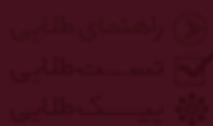
هدف کلی فصل سوم

آشنایی دانشجو با مقاصد مجازی جمله های پرسشی.

تعریف جمله پرسشی : غرض اصلی از پرسش، طلب اخبار است اما

در معانی اغراض ثانوی جمله های پرسشی مورد بحث قرار می

گیرد.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

هدف های مرحله ای - رفتاری فصل سوم

(1) توضیح مواردی از مقاصد ثانوی جملات پرسشی

(2) توضیح سوال بلاغی

(3) شرح پرسش در ادبیات

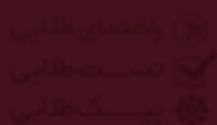
(4) توضیح درباره جملات عاطفی

معانی و بیان (۱)

غرض از پرسش، اخبار به طریق غیر مستقیم و مودبانه

آیا نمی شود این شعر را این طور هم معنی کرد؟

(یعنی می شود و به نظر من این طور درست است)

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

- ادامه، امر به طریق غیر مستقیم و مودبانه

آیا بهتر نیست حرکت کنیم؟

(یعنی حرکت کنیم ...)

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تشویق

عاشق که شد؟ که یار به حالت نظر نکرد

ای خواجه درد نیست و گرنه طبیب هست

(تشویق به عاشق شدن)

راهنمای مطلب
انتشارات طلاسی
پویلند کان را لذت ببرید
بیک طلبی

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

- ادامه ، نهی

به مال غره چه باشی؟ که دردو روزی چند

همه نصیبیه میراث خوار خواهد بود

(یعنی به مال غره مباش)

معانی و بیان (۱)

- ادامه، توبیخ و ملامت

که گفت بروdest رسنم ببند

ببند مرا دست چرخ بلند

www.bookgolden.com

معانی و بیان(۱)

- ادامه، انکار موکد و نفي

شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل

کجا دانند حال ما سبکباران ساحل ها ؟

(یعنی هرگز نمی توانند بدانند) به این وجه استفهام انکاری یا تقریری

هم می گویند.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

- ادامه، اظهار مخالفت و بیان عجز

زروی دوست دل دشمنان چه دریا بد؟

چراغ مرده کجا شمع آفتاب کجا؟

(یعنی هرگز قادر نیست چیزی دریا بد)

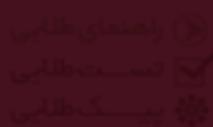

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تمنا و آرزو

بگرفت همچو لاله دلم در هوای سرو

ای مرغ بخت کی شوی آخر تو رام ما

راهنمای طلب
انتشارات طلا
رسانه‌طلبی
پویلکان راهنمای
بیک طلبی

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، طنز و مخسره و تحقیر

کجاست صوفی دجال چشم ملحد شکل

بگو بسوز که مهدی دین پناه آمد

معانی و بیان (۱)

- ادامه، بیان تعجب و حیرت

چیست این سقف بلند ساده بسیار نقش ؟

زین معما هیچ دانا در جهان آگاه نیست

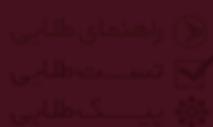

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تعظیم

چه مستی است؟ ندانم که رو به ما آورد

که بود ساقی و این باده از کجا آورد؟

راهنمای طلب
انتشارات طلاسی
رسانه‌طلبی
پویلر کان راهنده
بیک طلبی

www.bookgolden.com

معانی و بیا (۱)

- ادامه، بیان کثرت

چقدر بگویم؟ یعنی فراوان گفته ام.

چند پوید؟ به هوای تو ز هرسو حافظ

یعنی زیاد پوییده است ...

راهنمای طلب
انتشارات طلاسی
پوییدگان راهنمایی
بیک طلبی

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، اثبات عقیده خود و بطلان عقیده مخاطب

نه تو گفتی که به جای آرم و گفتم که نیاری

عهد و پیمان و وفاداری و دلبردی و یاری

معانی و بیان (۱)

- ادامه، شمول حکم

کدام باد بهاری وزید در عالم؟

که باز در عقبش نوبت خزانی نیست

(یعنی حکم طبیعت چنین است)

راهنمایی‌طلبی
انتشارات طلاسی
رسانه‌طلبی
پویلکان راهنمایی
بیک طلبی

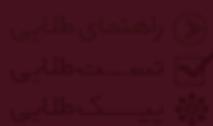
www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

-دامه، اغراق

ساقی سیم ساق من گر همه زهر میدهد

کیست که تن چو جام می جمله دهن نمی‌کند؟

راهنمای طلب
انتشارات طلا
رسانه‌طلبی
پویلکان راهنما

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تنبه و عبرت

پرویز کنون گم شد زان گم شده کمتر گو

زرین ترہ کو برحوان؟ رو کم ترکوا برحوان

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، برای تقریر خبر

خبرداری از خسروان عجم

که کردند بر زیردستان ستم؟

راهنمای مطلب
انتشارات طلا
رسانه‌طلبی
پویلند کان راهنمای
بیک طلبی

www.bookgolden.com

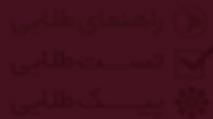
معانی و بیان (۱)

- ادامه، تجاهل

این حوری دست در خضاب است؟

یا ماه دو هفته در نقاب است؟

شاعر می‌داند که درباره معشوق خود حرف می‌زند

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

سؤال بلاغی

جملات پرسشی مورد بررسی معانی جنبه سؤال غیر ايجابي دارد

يعني سؤالي كه جواب نمي خواهد، چنين جملات پرسشی به جملات

اخباري، امري، نهي و عاطفي تبديل مي شوند. اين پرسشها را سؤال

بلاغي مي نامند.

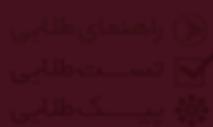
معانی و بیان (۱)

سؤال در ادبیات

در ادبیات می‌توان غیر انسان را هم مخاطب قرار داد و از آنان

سؤال کرد (سؤال بلاغی) و حتی پاسخ شنید حال آنکه در زبان

عادی، این گونه تخاطبات مرسوم نیست.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

خلاصه فصل سوم

غرض اصلی از جملات پرسشی طلب اخبار است اما معانی هدف‌های

ثانوی جملات پرسشی را بررسی می‌کند و در نتیجه پرسشی به سایر

انواع جمله تبدیل و تاویل می‌شود. در همه موارد مجازی جمله‌های

پرسشی گوینده از سؤال خود انتظار پاسخ ندارد یعنی سؤال بلاغی

راسته‌ای نیست

انتظارات طلاقی

که حسنه طلاقی

پوییگان راهنمایی

بیک طلاقی

www.bookgolden.com

می‌پرسد.

معانی و بیان (1)

هدف کلی فصل چهارم

آشنایی دانشجو با اغراض مجازی جملات امری .

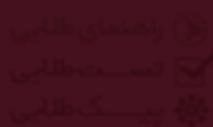
www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

هدف‌های مرحله‌ای- رفتاری فصل چهارم

1) توضیح مواردی از اغراض مجازی جمله‌های امری

2) توضیح مواردی از اغراض مجازی فعل نهی

راهنمای طلب
انتشارات طلا
رسانه‌طلبی
پویلکان راهنمای
بیک طلبی

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

جملات امری

غرض اصلی از امر بنا به موقعیت گوینده نسبت به مخاطب (بالا دست بودن یا فرودست بودن) تقاضا یا دستور (به اصطلاح طلب به طریق استعلا) است. اما اغراض مجازی از امر در حوزه بحث معانی می‌باشد.

معانی و بیان (۱)

غرض جمله امری، عبرت

بر دجله گری نو نو وز دیده زکاتش ده

گرچه لب دریا هست از دجله زکات استان

اغلب بیتهاي قصیده معروف ديوان مدائين خاقاني از اين دست امر است

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، دعا

الهی سینه‌ای ده آتش افروز

در آن سینه دلی و آن دل همه سوز

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تمنا و تقاضا و آرزو

ببند یک نفس ای آسمان دریچه صبح

بر آفتاب که امشب خوش است با قمرم

www.bookgolden.com

معانی و بیان(1)

- ادامه، ارشاد و ترغیب و تشویق

میباش طبیب عیسوی هش

اما نه طبیب آدمی کش

www.bookgolden.com

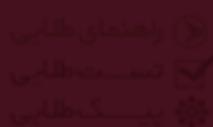
معانی و بیان (۱)

- ادامه، تهدید و تحذیر و تعجیز

در کوی نیک نامی ما را گذر ندادند

گرتو نمی‌پسندی تغییر ده قضا را

امر تعجیز با طنز و تمثیر همراه است

راهنماي طلاب
انتشارات طلاي
مسنون طلاب
پوپولر کان راينه
بيك طلاب

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تعریض

ساقیا این معجبان آب و گل را سست کن

تا بداند هر یک کاو از چه دولت دور بود

(که مراد از این معجبان آب و گل، شیخ سیف الدین باخرزی است)

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تسویه و تغییر

یا خلوتی برآور یا بر قعی فروهله

ورنه به شکل شیرین شور از جهان بر آری

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، اذن و اجازه

هیچ آدابی و تربیتی مجو

هر چه می خواهد دل تنگت بگو

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، تعجب

گنجشک بین که صحبت شاهنیش آرزوست

بیچاره بر هلاک تن خویشتن عجول

راهنمای طلاق
انتشارات طلاس

پویلکان راهنمایی
رسانه‌های طلاق

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، استهزه و تحقیر

برو این دام بر مرغ دگر نه

که عنقارا بلند است آشبانه

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه، استرحم

دست من گیر که بیچارگی از حد بگذشت

سرمن دار که در پای تو ریزم جان را

www.bookgolden.com

معانی و بیان (1)

فعل نهی

نهی (فعل امر منفي) در اصل برای تحریم است اما در معانی اغراض

ثانوی آن مورد بررسی قرار می گیرد از جمله :

1- تمنا و آرزو

2- دعا

3- ارشاد

4- توبیخ

5- تحذیر

6- تشویق

معانی و بیان (۱)

هدف کلی فصل پنجم

آشنایی دانشجو با مفهوم جمله عاطفی و اقسام جمله انشایی.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

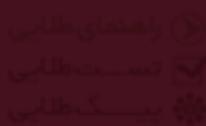
جمله عاطفی

مراد از **عاطفه** و احساس، مفاهیمی از قبیل **اندوه**، **شادی**، **نفرین**،

آرزو، **شگفتی** و ... است در دانش **معانی** سه گونه دیگر جمله از

نظر ساختار (ادات و فعل و نحوه ادا) با جمله **عاطفی** فرق دارد.

زیرا آن سه نوع ساختار معینی دارند و این یکی نه.

معانی و بیان (۱)

- ادامه

اگر مقاصد مجازی جملات خبری، پرسشی و امری، بیان عواطف و احساسات است که در قلمرو معانی بررسی می شود، آن جمله ها به جمله عاطفی تبدیل و تاویل می شود.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

- ادامه -

جملات عاطفی خود مستقل‌ا در علم معانی مطرح نیستند، زیرا

بدیهی است که گوینده به مناسبت عاطفه و احساسی که قصد اظهار

آن را دارد از یکی از معانی مجازی جملات خبری یا پرسشی یا

امری استفاده می کند.

معانی و بیان (۱)

هدف کلی فصل ششم

آشنایی دانشجو با مفهوم بلاغی ایجاز، اطّناب و مساوات.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

ایجاز

مراد از ایجاز بیان کردن معنی با **حداقل** لفظ است برای ایراد کلام موثر. و بر دو قسم است:

(۱) ایجاز حذف

(۲) ایجاز قصر

معانی و بیان (1)

اطناب

اطناب پرگویی و دراز کردن سخن است که در زبان عادی جایز

نیست اما در ادبیات به مقتضای حال مخاطب مرسوم است. از بحث

های آن:

1) ایضاح بعد از ابهام

3) ذکر خاص بعد از عام

و چند مورد دیگر را می توان نام برد

معانی و بیان (۱)

مساوات

تساوي لفظ و معني را در ايراد سخن، مساوات مي نامند که بيشتر در سبک عادي کاربرد دارد و به ندرت در ادبیات مورد استفاده قرار مي گيرد.

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

هدف کلی فصل هفتم

آشنایی دانشجو با وصل و فصل، خلاف مقتضای ظاهر و زبان عاطفی

www.bookgolden.com

معانی و بیان (۱)

وصل و فصل و ...

بحث فصل و وصل اصولاً مربوط به دستور زبان و آیین نگارش

است و در دانش معانی چندان موردی برای بحث ندارد با آنکه از

علمای معانی آن را مهم فرض کرده اند.

